

ОПШТИНА БОЈНИК

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА

2026-2030

-У ОБЛАСТИ:

ОБРАЗОВАЊА, ЗАПОШЉАВАЊА, ЗДРАВСТВЕНЕ И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И СТАНОВАЊА-

БОЈНИК
2026

Уводна реч председника општине

Поштовани грађани општине Бојник

Доношење акционог плана за побољшање положаја живота Рома од 2026-2030. године, представља даљи корак у правцу стратешког планирања потреба и интереса грађана општине Бојник где су Роми значајан део популације. Овој план представља конкретизацију стратегије одрживог развоја општине Бојник и треба да допринесе побољшању положаја и живота Рома, са свим напорима и заједничким снагама кроз партнерство свих друштвених чинилаца да се побољша стандард и услови живота Рома у општини Бојник.

План се заснива на сазрелом схватању да Роми општине Бојник не смеју остати на маргинама друштвених збивања, већ им се мора пружити већа подршка и поверење како би постали креатори своје улоге и судбине у друштву. Он представља део напора које локална заједница чини током низ година да се улагањем значајних средстава побољша живот ромске популације а сразмерно могућностима умањи социјална разлика која постоји између Рома и осталих припадника друштвене заједнице.

Да би се успело у овим намерама нужно је приступити изради ЛАП-а за унапређење положаја Рома у општини Бојник као документу који је неопходан за несметано приступање фондовима из којих се финасирају разни пројекти како од интереса за саме Роме тако и за ширу заједницу. Надајмо се да ће и у будуће све институције, друштвени и приватни сектор као и грађани деловати заједно у циљу реализације задатака овог Акционог плана чији је основни мотив: Светлија будућност Рома.

Председник општине Бојник
Небојша Ненадовић с.р.

УВОД

Роми су традиционално номадски народ пореклом из Индије. Ромски језик и његови дијалекти сродни су језику племена Дарди и Кафистрану, као и језику племена Хидукушу у Индији.

Застава Рома је **плава** у горњем делу, што асоцира на небо, слободу и безгранично пространство и живот под ведрим небом и **зелена** у доњем, што асоцира на траву, друм и стална путовања. У средини је **црвени** точак са 16 паока који је симбол номадског живота и прогона Рома.

Под ромском заставом никада није вођен нити један рат.

Ромска химна је *Гелем, гелем лунгоне дромеја*.

Традиционални Роми веома цене проширену породицу.

Најважнији су празници Ђурђевдан/Ерделези, Василица и Бибија.

Шта је Локални план акције за унапређење положаја Рома?

Под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја Рома на територији општине Бојник за период 2026- 2030.година, подразумева се процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот Рома. Локална самоуправа намерава да оствари у локалној заједници у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих релевантних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за унапређење положаја Рома је резултат процеса планирања или планска одлука којом су дефинисани основни начини остваривања циљева ове националне мањине у локалној заједници.

Локални акциони план (у даљем тексту ЛАП), намењен је представницима локалних власти, ромским активистима, запосленима у образовним и здравственим институцијама, Центру за социјални рад и осталим локалним институцијама и организацијама чије поље рада има везе са унапређењем положаја Рома. Циљ овог акционог плана је да укаже на важност планског и системског приступа, као и важност међусекторске сарадње, у настојању да се постигну минимални помаци у решавању бројних проблема који су повезани са унапређењем Рома у локалној средини.

Локални акциони план за унапређење положаја Рома доноси се на период од 4 година, са детаљном разрадом активности. За потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама Рома у Бојнику, коришћени су статистички подаци, извештаји Локалне самоуправе, консултације са представницима цивилног сектора и представницима ромске популације а посебно са члановима Мобилног тима наше општине.

Основни принципи и вредности на којима почива овај Акциони план подразумевају:

- ☑ *поштовање, заштита и испуњавање законских права Рома;*
- ☑ *пуно и ефикасно укључивање Рома у све области друштвеног живота;*
- ☑ *поштовање, признавање и промоција различитости;*
- ☑ *једнаке могућности засноване на једнаким правима;*
- ☑ *родну равноправност;*
- ☑ *спречавање и борба против свих облика дискриминације и*
- ☑ *спровођење мера афирмативне акције.*

Тим за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома:

У циљу израде овог документа формиран је **Тим за израду локалног акционог плана за унапређење положаја Рома** у области становања, образовања, запошљавања, здравства и социјалне заштите, укључивања Рома у јавни живот и локалну заједницу, кроз спорт, културу, информисање и јачање организација цивилног друштва на територији општине Бојник. Тим чине представници: Локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног

доносиоца овог документа, општинске власти, представника јавних предузећа, установа и представника удружења и организација.

Тим за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у Бојнику чине:

- Представници законодавне и извршне власти локалне самоуправе,
- Представници јавних предузећа,
- Представници јавних институција,
- Представници локалних институција,
- Други кључни актери значајни за решавање питања у унапређењу положаја Рома.

ВИЗИЈА

Општина Бојник ће бити средина са повећаном социјалном сигурношћу за све њене грађане, без обзира на разлике по питању националног и културолошког идентитета; средина у којој ће важити принцип једнакости, солидарности, правичности, толерантности, уз поштовање људског достојанства сваког грађанина.

МИСИЈА

У циљу постизања добробити за све грађане, а нарочито Роме, као најугроженију и маргинализовану категорију становништва, општина Бојник ће обезбедити свеобухватне мере у области запошљавања, здравства и становања, повећањем социјалне сигурности путем:

- ❖ мултидисциплинарне сарадње свих ресора локалне заједнице од значаја за решавање проблема који се тичу ромске популације,
- ❖ умрежавања институција компетентних у конкретним областима у циљу унапређења постојећег стања,
- ❖ континуалног развоја услуга – пружање одговарајуће помоћи у области запошљавања, здравства и становања у циљу остваривања права у конкретној области,
- ❖ ефикасније употребе расположивих ресурса, доступношћу информација на начин примерен ромској популацији,
- ❖ повећања сензибилитета домицилног становништва,
- ❖ промовисања значаја различитости по питању националног и културолошког идентитета,
- ❖ поштовања принципа једнакости, толерантности и људског достојанства.

ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

- ❖ Поштовање, заштита и испуњавање законских права Рома,
- ❖ Пуно и ефикасно укључивање Рома у све области друштвеног живота,
- ❖ Поштовање, признавање и промоција различитости,
- ❖ Једнаке могућности засноване на једнаким правима,
- ❖ Родна равноправност,
- ❖ Спречавање и борба против свих облика дискриминације и
- ❖ Спровођење мера афирмативне акције.

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ

- ❖ Унапређен социјални статус ромске популације путем оснаживања исте у области запошљавања, здравства и становања и образовања,
- ❖ Развијени програми оснаживања ромске популације за превазилажење сиромаштва коришћењем индивидуалних могућности и капацитета заједнице.

ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА

Роми у Србији

Према коначним резултатима Пописа 2022. Роми су трећа по бројности национална мањина у Србији. Број Рома процењен је на готово 132 хиљаде или 1,98% укупне популације на основу података прикупљених директним пописивањем и допуњених онима преузетим из административних извора

Међутим, многа истраживања указују на то да је број припадника ромске националности знатно већи, па се процењује да је укупан број Рома између 250. 000 и 500. 000. Уз ово, свакако треба имати на уму и више десетина хиљада Рома расељених са Косова и Метохије. Број Рома према последњем попису из 2022. у општини Бојник је 1.853 односно 19,89% од укупног броја становништва У Бојнику.

АНАЛИЗА ОБРАЗОВНОГ, ЗДРАВСТВЕНОГ И СОЦИЈАЛНОГ, СТАМБЕНОГ СТАТУСА И ЗАПОШЉАВАЊА РОМСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ

ОБРАЗОВАЊЕ

Правни оквир

Међународни правни оквир

Право на образовање утврђено је у низу међународних докумената: Универзална декларација о људским правима (члан 26.), Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (члан 13.), Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације (члан 5.), Конвенција Организације УН за образовање, науку и културу (УНЕСКО) против дискриминације у образовању, Међународни споразум о цивилним и политичким правима, Миленијумски циљеви развоја CEDAW и др.

Један од најзначајнијих докумената је Конвенција о правима детета (чл. 28 и 29.) која државе потписнице обавезује да обезбеде бесплатно основно образовање и одговарајуће услове за редовно школовање.

Неки Документи Савета Европе, Европске уније и ОЕБС-а изричито говоре о праву на образовање на језицима мањина, нпр. Оквирна конвенција о заштити националних мањина.

Национални правни оквир

У законодавству Републике Србије образовање је признато као друштвено, економско и културно право.

Право на образовање је гарантовано Уставом и уређено Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о основној школи, Законом о средњој школи, Законом о високом образовању, Законом о друштвеној брзи о деци, Законом о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, Законом о уџбеницима и другим наставним средствима и подзаконским актима.

Образовање припадника националних заједница уређено је Законом о заштити права и слобода националних мањина и Законом о ратификацији Европске повеље о регионалним и мањинским језицима.

Законом о заштити права и слобода националних мањина из 2002. године Ромима је признат статус националне мањине. Овај закон припадницима националних заједница јемчи право на предшколско, основно и средње образовање на матерњем језику. Држава се обавезала да припадницима мањинских националних заједница обезбеди услове за образовање на матерњем језику, а док се не створе услови за то, држава је обавезна да им обезбеди двојезичну наставу или похађање наставе на матерњем језику са елементима националне историје, традиције и културе. Постоји и законска могућност да се језик, историја и култура укључе у наставни план и програм редовних школа и да се оснивају учитељски факултети и приватне образовне институције.

Приступајући "Декади инклузије Рома.", Влада Републике Србије је усвојила Јединствени акциони план за унапређивање образовања Рома у Србији.

Стратешки елементи унапређења образовања Рома обухваћени су и ширим развојним стратегијама на државном или ресорном нивоу: Стратегијом за смањење сиромаштва, у којој посебан одељак "Смањење сиромаштва код Рома" дефинише образовање као приоритет, Националном стратегијом Србије за придруживање Европској унији, Националним планом акције за децу Владе Републике Србије и Стратегијом Министарства просвете и спорта.

Анализа ситуације

Општи подаци

Према УНИЦЕФ-овом извештају о стању деце у Републици Србији готово 70% ромске деце је сиромашно, а преко 60% ромских домаћинстава са децом живи испод границе сиромаштва. Преко 4/5 сиромашне ромске деце живи у породицама у којима одрасли чланови немају ни основно образовање.

У истраживању вишеструких показатеља (МИЦС 3, 2005. г) наводи се да је предшколским образовањем обухваћено 56,9% деце, Основну школу завршава 21 до 37% Рома, а обухват средњом школом код ромске деце, мањи је од 8%.

У неким извештајима Лиге за Декаду наводи се да скоро 50% ромских родитеља не шаље своју децу у школу због недостатка новца, а наредних 20% због недостатка личних и других докумената. Ромска деца често и у раном узрасту, морају да доприносе породичном приходу и немају основне материјалне услове за похађање школе. Образовни ниво родитеља је по правилу такав да они не успевају да пруже помоћ деци у учењу. Није редак случај да се у самој ромској заједници не признаје вредност формалног образовања па је и то разлог што родитељи недовољно подстичу похађање

школе. Индивидуални услови становања су различити, али често не постоје ни просторни услови за учење.

Актуелно стање у систему образовања

Према актуелним подацима добијеним од педагошких асистената из ПУ и ОШ Општине Бојник, регистрован је одређен број ромске деце узраста:

- од 0 до 6 година: 123 детета, од тога 17 детета су ромске припадности,
- од 6 година: 104 од тога 48 детета су ромске припадности,
- од 7 до 10 година: 155 детета,
- од 11 до 14 година: 118 детета,
- од 15 до 18 година: 235 детета од тога 78 детета су ромске припадности,
- мањи број детета је без званичних података о години рођења.

Подаци добијени од стручних служби Предшколских установа пружају оквиран број ромске деце укључене у васпитно образовни систем, око 65 детета.

Забрињавајући податак су доставиле стручне службе Основних школа о континуитету похађања школе. Наиме, одређен број детета ромске популације, уписаних у редовне Основне школе, не похађа редовно и/или је трајно напустило исту.

Ромска деца често напуштају редовно школовање. Ова деца доживљавају неуспех у школи и постају демотивисана, што продубљује неуспех и већина остане необразовани слој грађана. Један број ромске деце похађа школе за образовање одраслих. Роми, укључујући децу школског узраста, чине преко 20% ученика у овим школама. Актуелно стање у образовном систему одражава најраширеније ставове према ромима и ставове друштва у целини, а они се свode на непознавање ромске културе и традиције као интегралног дела опште културе. Зато у О.Ш. у Бојнику имамо изборни предмет ромски језик са елементима познавања ромске културе, чију наставу похађају деца која су се определила за овај изборни предмет.

Постојеће и досадашње иницијативе

Министарство просвете је 2007. године, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Републици Србији и уз подршку Европске агенције за реконструкцију, започело пројекат увођења асистената за подршку образовању Рома.

На територији наше Општине, у О.Ш. и у П.У. уведени су педагошки асистенти (Основна школа "Станислав Вељковић-Зеле" у Бојнику; Основна школа "Стојан Љубић" у Косанчићу и Предшколска установа "Ђука Динић" у Бојнику).

Такође у О.Ш. Станислав Вељковић – Зеле у Бојнику постоји програм "Продуженог боравка", који се одвија по плану и програму ове школе. Овај вид програма углавном похађају деца-ученици ромске националне мањине. Треба напоменути да у оквиру овог програма деца имају бесплатан оброк, што у великој мери доприноси кућном буџету родитеља ове деце.

У О.Ш. Стојан Љубић у Косанчићу има "Обогаћени једносменски рад", чијим програмом деца унапређују своје знање из ваннаставне активности. Треба напоменути да је бесплатан школски оброк обезбеђен деци која похађају овај вид програма а кога углавном похађају деца ромске националне припадности (Стубла 80%).

Препоруке

ЛАП за унапређивање положаја Рома у Бојнику из области образовању треба да буде усмерен на:

- 1) Повећање приступачности свих сегмената и нивоа образовања за Роме;
- 2) Свеобухватност и обезбеђивање квалитетног образовања Рома;
- 3) Минимизирање осипања деце из система за образовање;
- 4) Неговање културног идентитета.

Приоритети

1. Правовремено и ефикасно укључивање ромске деце у предшколско и основно образовање подразумева:

- стручно усавршавање наставног особља за индивидуализован образовни рад и интерактивну наставу;
- регулисање и омогућавање наставка образовања за децу која су испала из система (друга шанса);
- промовисање образовања девојчица, посебно оних које су напустиле образовање или из других разлога испале из система и
- материјалну подршку ромским ученицима и њиховим породицама у виду обезбеђења бесплатног превоза за ученике који живе у насељима далеко од предшколске установе или основне школе, бесплатних obroka у предшколским установама или основним школама, одеће, бесплатних уџбеника и другог образовног материјала.

2. Повећање броја Рома са средњим и високим образовањем подразумева:

- праћење успешности уписаних ученика и студената;
- развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, кредитима и другим расположивим видовима материјалне подршке ромским ученицима и студентима;
- развијање менторског рада са ромским ученицима и студентима;
- успостављање и развијање механизма повезивања са тржиштем рада;
- обезбеђивање стипендија за ученике средњих школа и студенте из ромских породица;
- обезбеђивање смештаја у студентским домовима за одређен број ромских студената и
- подстицање сарадње универзитетских установа са ромским удружењима грађана у оснивању информативних центара за студенте.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Правни оквир

Међународни правни оквир

У Републици Србији на ромску заједницу може се применити неколико докумената (као што је *Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима*), који садрже препоруке у вези са давањем нових економских овлашћења. У ЕУ је утврђена *Европска стратегија запошљавања* (пратећи документи: *Интегрисане смернице о реформама тржишта рада у земљама чланицама, Букурештанска декларација, Препоруке Европског савета и Међународне организације рада*) која се

сваке године конкретизује смерницама Европског савета за развој политике запошљавања, Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена. Република Србија је потписница *Декларације Декаде Рома*.

Национални правни оквир

Национални правни оквир који се односи на област запошљавања чине следећи документи: Стратегија развоја образовања у Републици Србији, национална Стратегија запошљавања, Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији, Јединствени споразум о реадмисији између Европске уније и Републике Србије, Национална стратегија одрживог развоја, Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење равноправности полова, Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељена лица, Национална стратегија за младе као и Закон о социјалној заштити, Закон о финансијској подршци са децом, Закон о запошљавању и осигурању за случај незапошљености.

Локални правни оквир

Општина Бојник је усвојила стратешке документе који се односе и на ромску популацију и то су:

- ❖ Стратегија развоја социјалне политике општине Бојник.
- ❖ Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Бојник, који у оквиру приоритетних група наводе Роме.

Да би се применили сви ови стратешки документи који препознају специфичну проблематику Рома и њихов положај на тржишту рада, неопходан је потпун консензус и ангажовање институција и органа Владе Републике Србије, послодаваца, синдиката, органа јединице локалне самоуправе и осталих партнера.

У општини Бојник коришћени су следећи извори: статистички подаци, стратешка документа, подаци институција, запажања стручних радника у раду са корисницима/цама, различити извештаји и документи установа и организација.

Анализа ситуације

Према подацима Републичког завода за статистику, по попису из 2022. г. на територији општине Бојник живи 9315 становника. По истом попису у општини Бојник има 1853 Рома, односно 19,89%, који уједно представљају најбројнију националну мањину.

Роми у Бојнику као и у другим срединама најчешће живе у нелегалним и неурбанизованим насељима. Груписани су у више насеља: Ђурђевданска - Река; Пусторечко насеље; Црквичко насеље; Брестовачко насеље; Лапотиначко насеље; Драговачко насеље; Косаначко и Стубљанско насеље. Роми су настањени готово у свим реонима. У појединим сеоским срединама Роми су интегрисани и радно се ангажују на пословима пољопривреде, углавном када су староседеоци. Роми често мењају локацију у потрази за пословима. Треба напоменути и то да се велики број Рома у Бојнику баве музицирањем – свирањем, тако да имамо десетак афирмативних плех-оркестара (трубача) на територији општине Бојник.

Проблем незапослености је директан узрок лошег материјалног и социјалног положаја Рома, што утиче на немогућност даљег образовања њихове деце и изласка из ситуације социјалне потребе, јер и они су касније слабо запосливи.

Друштвено-економски положај Рома у Бојнику као и на националном нивоу може се окарактерисати као неповољан: низак степен економске активности, висока незапосленост и њихово минимално учешће у раду јавних институција.

Неповољна економска ситуација у општини Бојник, уз низак ниво образовања и радних квалификација, главни су узроци веома лошег стања ромске популације и по питању запослености и осталих права из радног односа.

На подручју општине Бојник не води се посебна евиденција о броју запослених Рома у јавним и државним институцијама. Не постоје подаци о броју запослених Рома по привредним гранама. У јавним и државним предузећима готово да их и нема. Службе за запошљавање немају, нити су у обавези да воде евиденцију о запосленим Ромима, просто немају те параметре.

Најчешће радно ангажовање Рома, је у зони сиве економије, што додатно доприноси високом степену сиромаштва и друштвене искључености ове популације. Роми се углавном баве сезонским пољопривредним пословима, пословима на грађевини, сакупљањем отпадног материјала (секундарних сировина) и сл. Некадашњи занати по којима су били познати изумиру (ковачи). Када су радно ангажовани од стране послодаваца то су најчешће најмање плаћени послови.

Укупан број незапослених, према подацима евиденције НСЗ у Бојнику је око 1371 од чега је преко 600 припадника ромске националности. Највећи број Рома на евиденцији НСЗ су лица без занимања и стручне спреме. Најмање је присуство младих од 15 до 30 година старости. Посебно су угрожене Ромкиње унутар самог ромског друштва, што их потискује на маргине друштвеног живота.

Иако учешће младих Рома у старосној структури лица на евиденцији незапослених није значајно присутно, они су по својим карактеристикама угрожени као најбројнији део ромске популације. У периоду највеће радне продуктивности они нису радно ангажовани, а њихови капацитети остају неискоришћени, што је за друштво поразан податак.

Дугорочна незапосленост проузрокује губитак мотивације и знања, што доводи до неактивности незапослених, смањивања могућности њиховог запошљавања јер нису конкурентни на тржишту рада, а све то утиче на повећано оптерећење социјалних фондова, повећан број корисника НСП-а (новчане социјалне помоћи), једнократних помоћи, итд.

Немогућност остваривања права на рад условљена је ниским нивоом образовања, због чега је понуда радних места за лица ромске националности крајње ограничена, јер је углавном у питању неквалификована радна снага. Роми немају потребна знања и вештине, нити развијену флексибилност и мотивисаност да их стекну за потребе тржишта рада, које се стално мења.

Низак образовни ниво родитеља, неприлагођеност школском систему, немотивисаност деце, оптерећеност деце обавезама у породици, рана удаја женске деце утичу на незнатну присутност деце у школама. Могућност да се школују кроз програме за одрасле, Роми користе у малом броју због ангажовања у породици и потражи за приходима, а неретки су одласци на сезонске послове у Београду (Ритопек) на пољопривреди и на грађевини.

Систем социјалне заштите, деценијама је Роме стављао у пасивну позицију- као примаоце помоћи. То је створило код Рома представу о дужности државе да брине о њиховој егзистенцији. Уместо развијања сопствених потенцијала развила се зависност од помоћи. Од укупног броја корисника Центра за социјални рад од укупног броја корисника МОП-а, су чак 85% Роми. По грубој процени, око 80 % оних који примају помоћ, не може да преживи без ње. Износ помоћи за просечну петочлану ромску

породицу је мали, те већина корисника материјалног обезбеђења породице остварује и право на једнократне и тренутне новчане помоћи.

Велики број Рома остварује права које пружа Фонд дечије заштите-Бојник. У бази података не постоји посебна опција која пружа информације по националној припадности. Постоје само укупни подаци, па је тако у грубој процени презентован податак да чак 70% су корисници ромске припадности.

Из овога јасно произилази потреба о ангажовању и послодаваца који су упослили Роме, за сарадњу са другим службама, (НСЗ; ЦЗР и др.) ради добијања информација о броју, степену њихове продуктивности, поштовању радне дисциплине и радних задатака. Систем треба да препозна и идентификује такве појединце и да им затим разним пакетима помоћи омогући и помогне у школовању њихове деце, јер ће они представљати добар пример самосталног, али и заједничког рада на побољшању сопствене економске ситуације.

Постојеће и досадашње иницијативе

У оквиру националне Стратегије запошљавања, НСЗ Филијала Бојник спроводи низ мера активне политике запошљавања као што су:

- **Посредовање и саветовање** (саветовање, мере активног тражења посла),
- **Програми додатног образовања и обуке** (функционално основно образовање одраслих, програм приправника, обуке и др.),
- **Развој предузетништва и програми запошљавања** (субвенције за програме самозапошљавања, новог запошљавања, отпремнином до посла, јавни радови и др.).

Све мере доступне су једнако свим лицима која се воде на евиденцији уз одговарајуће обавезе.

За програм самозапошљавања – оснивање сопственог бизниса, односно оснивање занатске или неке друге радње, Роми су слабо показали заинтересованост без обзира што се иначе нелегално тиме баве, а субвенције су биле бесповратне.

Највећа заступљеност ромске популације када је у питању запошљавање је у оквиру јавних радова, где се уочава да је проценат учешћа Рома у јавним радовима већи него у било којој другој активној мери запошљавања и једино су ту заступљени у већем броју, али ипак недовољно у односу на припаднике већинског народа.

Реформом у социјалној заштити обезбеђује се информисање о правима, мотивисање за преузимање одговорности за сопствени живот и живот породице, као и активно учествовање у изради плана заштите.

SWOT АНАЛИЗА

Табела 1 - SWOT анализа

	СНАГЕ	СЛАБОСТИ
У	• Подршка локалне самоуправе	• Ослабљени ресурси ОУ
Н	• Стручност и посвећеност чланица радне групе	• Одсуство и /или непотпуност података о Ромима у институцијама
У	• Помоћ општинских установа	• Висока стопа незапослености у локалној заједници
Т	• Заинтересованост циљне групе за решавање проблема • Заинтересованост стручне	• Недовољна ангажованост стручних лица • Слаба или погрешно усмерена

Р А Ш Њ Е	јавности за решавање проблема • Постојање малих и средњих предузећа • Постојање људских ресурса за имплементацију локалног плана • Јавност сензибилисана за проблем • Интегрисаност једног броја Рома у ширу заједницу • Добра сарадња са медијима	иницијативност ромске заједнице • Пасивност образованих и интегрисаних Рома у покретању иницијатива • Нема довољно наменског издвајања средстава у буџету општине за финансирање програма намењених Ромима • Ривалство и нетрпељивост ромских лидера
С П О Љ А Ш Њ Е	МОГУЋНОСТИ • Постојање политичког консензуса за решавање проблема Рома на националном нивоу • Постојање Националне стратегије за унапређење положаја Рома • Реформе у социјалној заштити, образовању, запошљавању • Имплементација реформских пројеката у НСЗ • Обезбеђивање средстава за имплементацију Локалног плана • Учешће у националним пројектима (јавни радови, педагошки асистенти и др.)	ПРЕПРЕКЕ • Препреке у спровођењу Закона о раду (против дискриминације у запошљавању). • Непостојање интерресорне групе која се бави питањима Рома • Политизација ромског питања • Компликоване процедуре у прибављању личних докумената које онемогућавају Роме да остварују права • Разједињеност самих Рома у напорима да утичу на креирање политика • Недовољна овлашћења самих Филијала НСЗ о субвенционисању запошљавања Рома на локалном нивоу

Кроз табелу SWOT анализе уочавају се предности и препреке у области запошљавања Рома у Бојнику.

Препоруке

- НСЗ преко средстава јавног информисања, редовно обавештава послодавце и незапослена лица о олакшицама и субвенцијама које могу остварити изласком одређених конкурса. Ова врста информисања мора бити подржана од свих средстава јавног информисања и континуирана све док траје конкурс за одређену активну меру запошљавања и то обавезно двојезична, односно на српском и ромском језику у свим медијима.
- Кроз програм обука неопходна је заступљеност Рома у већем броју, јер поред њиховог основног образовања стећи ће и знања из области неког од заната и преквалификацију из неквалификованог у преквалификованог радника. Собзиром да су обуке циљано биране за потребе тржишта рада, њиховим завршавањем Роми би лакше дошли до запослења. Постоје и обуке за познатог послодавца за занимања која су дефицитарна на тржишту, а где је послодавац у обавези да лица са евиденције, која успешно заврше обуку, задржи у радном односу,

- У наредном периоду НСЗ – Филијала Бојник, реализоваће одређен број обуке, доступну свим лицима са евиденције које испуњавају одређене критеријуме по питању завршеног степена стручне спреме и година старости као што су обуке типа за зидаре, руковаоце и сл. Најатрактивније обуке, где се очекује већа заинтересованост ромске популације су:
 - Обука за зидара,
 - Обука за руковаоце грађевинским машинама,
 - Обука за неговатељице,
 - Обука за геронтодомаћице,
 - Обука намењена лицима са инвалидитетом и др.
- Проактиван приступ ромској заједници користећи разне методе (излазак стручних сарадника НСЗ на терен),
- Организовани сусрети привредника, Уније послодаваца, синдиката, ромских удружења ради добијања евиденције о броју упошљених Рома и разбијања предрасуда о овој категорији код послодаваца,
- Програме јавних радова треба наставити по принципу афирмативне акције запошљавања ромске популације.

Приоритети

1. Успостављање систематске подршке сваком појединцу у смислу утврђивања самопроцене, мотивације и препознавања сопствених потенцијала ради дефинисања професионалног циља запошљавања,
2. Подршка послодавцима који запошљавају Роме,
3. Омогућавање бесплатне преквалификације, доквалификације за потребе тржишта рада,
4. Сензибилизација и едукација запослених у филијали НСЗ за рад са незапосленим Ромима,
5. Сензибилизација послодаваца и читавог друштва и подизање свести о равноправности и уважавању културних и националних разлика уз поштовање принципа правичности и једнакости свих грађана.

Специфични циљ

Повећати ниво информисаности Рома о избору занимања, могућностима запошљавања и које су перспективе на тржишту рада.

Мере

- Развијати праксу каријерног вођења и саветовања на свим нивоима образовања уз подршку стручних тимова;
- Развијати и афирмисати систем каријерног вођења и саветовања Рома на свим нивоима образовања уз подршку стручних тимова;
- Приближити услуге Центра за информисање и професионално саветовање у оквиру Националне службе за запошљавање;
- Обезбедити информисање Рома о стању и перспективама на националном и локалним тржиштима рада за оне који су територијално покретљиви;
- Обезбедити већу ефикасност саветодавних служби у раду са Ромима.

ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Правни оквир

Међународни правни оквир

Основе за дефинисање здравствене заштите ромске популације налазе се у следећим међународним документима и препорукама: Универзална Декларација о људским правима, Декларација Светске здравствене организације о одговорности државних здравствених органа сваке земље, Препорука Светског савета УН о превазилажењу социјалних разлика, Миленијумски циљеви развоја (од осам дефинисаних циљева, три су директно повезана са здравственом заштитом становништва: смањивање смртности деце предшколског узраста, смањивање матерналне смртности и спречавање ширења ХИВ-а/сиде и других болести), Резолуција "Здравље за све" регионалног бироа Светске здравствене организације (у којој је формулисана нова здравствена политика са 21 циљем за 21. век; издвајају се циљеви који дефинишу праведност у здрављу, а посебно се истиче потреба за побољшањем животних услова, доступношћу здравствене заштите и промоцијом здравља); Иницијатива Пакта за стабилност на унапређењу социјалне кохезије становништва и др.

Национални правни оквир

Уставом Републике Србије право на здравствену заштиту загарантовано је свим грађанима без обзира на националну, етничку и верску припадност. Сходно члану 68. Устава, деца, труднице, мајке током породичног одсуства, самохрани родитељи са децом до седме године и стари остварују здравствену заштиту из јавних прихода, ако је не остварују на други начин, у складу са законом.

Права из обавезног здравственог осигурања утврђена овим законом обезбеђују се и члановима уже породице осигураника. Средства за уплату доприноса за обавезно здравствено осигурање ових лица обезбеђују се у буџету Републике Србије. На тај начин, лица ромске националности стичу статус обавезно осигураних лица и право на здравствену заштиту остварују у истом садржају и обиму као и друга осигурана лица у Републици Србији.

Анализа ситуације

Подаци здравствене статистике, не садрже информације о етничкој припадности, па се здравствено стање ромске популације може пратити само на основу резултата циљаних истраживања. Најпознатија истраживања, из којих су изведени готово сви показатељи здравственог стања Рома, била су Истраживање вишеструких показатеља стања и положаја деце и жена у Србији (из 2005. године) и Истраживање о животном стандарду (спроведено 2003. и 2007. године). Сагледавање здравственог стања Рома омогућено је и кроз пројекте за унапређење здравља Рома које Министарство здравља од 2006. године реализује у сарадњи са здравственим установама и ромским удружењима грађана.

Демографске карактеристике ромске популације

О стању здравља ромске популације најречитије говоре и сами демографски подаци. Роми су једна од најмлађих популација у Србији. Најбројнија старосна група код Рома су деца до 14 година (40,7%). Ако се има на уму да је једна петина Рома на узрасту од 15 до 24 године, онда је јасна почетна тврдња. Више од половине ромског становништва млађе је од 25 година (62%), док је удео старијег становништва само 4,1%. Оваква старосна структура последица је, пре свега, високог наталитета и високог морталитета и релативно ниске просечне старости Рома. Природни прираштај код ромског становништва више је него двоструко већи у односу на укупно становништво. Демографска ситуација код ромске популације последица је више узајамно повезаних чинилаца. Резултати и анализе неких истраживања показују да је животни век Рома не само кратак него и да се они од самог рођења и током целог живота налазе у ризичним ситуацијама за здравље, односно да је квалитет живота изузетно низак.

Старосна структура и просечна старост Рома се значајно разликују у односу на општу популацију.

Посебно су угрожени најмлађа деца, жене у генеративном периоду и стари.

Здравствена заштита деце

Истраживања показују да сиромаштво, лоши животни услови, друштвена искљученост и смањена доступност здравствене заштите представљају основне узроке повећане смртности деце. Када се ови фактори удруже са потхрањеношћу, инфективним обољењима, повредама, злостављањем и занемаривањем деце, вероватноћа умирања се повећава. Наведени фактори су веома заступљени у ромским насељима широм наше државе, ма да у насељима у Бојнику ситуација се поправља. Сиромаштво је више пута распрострањеније и дубље распрострањено него у општој популацији.

Здравствена заштита жена у репродуктивном периоду

Садржај и обим превентивних и дијагностичко-терапијских здравствених поступака током трудноће, порођаја и бабиња дефинисани су Уредбом о здравственој заштити жена, деце, школске деце и студената и Националним водичем за здравствену заштиту жена у току трудноће.

Око 89% Ромкиња је бар једном у току трудноће прегледао здравствени радник. Обухват Ромкиња пруженим услугама у току трудноће (мерење телесне масе, притиска, анализа крви и урина, Папаниколау тест) мањи је за 20 до 25% од обухвата осталих жена у Републици Србији. Ове услуге најмање добијају најсиромашније и необразоване Ромкиње. Велики број трудноћа дешава се у кратком временском периоду – у просеку ромска породица има између двоје и троје деце млађе од пет година.

Здравствена заштита одраслих

Ризик од умирања код одраслог ромског становништва је један и по (код мушкараца) до два пута (код жена) већи од националног просека. Узроци смрти се не разликују битније у односу на општу популацију – доминирају кардиоваскуларна обољења, а за њима следе малигне болести, уз нешто већу заступљеност инфективних и респираторних болести као узрока смрти.

Коришћење здравствених услуга ромске популације у односу на укупно становништво највише је изражено у коришћењу стоматолошких здравствених услуга (3,3% Роми, 9% општа популација).

Уз лоше животне услове, Роми су у већој мери од остале популације одраслих изложени водећим појединачним факторима ризика за настанак кардиоваскуларних и бројних малигних болести – пушењу и алкохолизму.

Постојеће и досадашње иницијативе

Стратегија за смањење сиромаштва у оквиру својих приоритета издваја програме здравствене заштите за најугроженије групе, укључујући и Роме.

Стратегија за унапређење здравља младих и Стратегија за борбу против ХИВ-а/сиде предвиђају циљане интервенције у посебно осетљивим групама младих, међу којима су и припадници ромске националности.

Поред израде и имплементације постојећих националних стратегија, у току су бројне иницијативе које за циљ имају побољшање здравственог стања ромске популације:

- У оквиру Програма за унапређење здравља посебних групација становништва Министарство здравља имплементира План о здравственој заштити Рома,
- Европска агенција за реконструкцију и развој помогла је неколико пројеката који су за циљ имали укључивање Рома у здравствени систем и
- бројна ромска удружења грађана активно раде на заступању права Рома у области здравствене заштите.

Наведени пројекти имају велики значај, првенствено у побољшању појединих сегмената здравствене заштите и здравственог стања Рома, као и у успостављању веза и бољем разумевању између здравствене службе, ромске популације и удружења грађана.

Препоруке

- Досадашње анализе епидемиолошког и здравственог стања Рома показују нам да ова популација живи у јако лошим хигијенским условима који су битан услов за појаву и ширење бројних инфекција које могу да имају последице на њихов квалитет и дужину живота, па је неопходно побољшање основних услова за живот,
- Контрола епидемиолошке ситуације у ромским насељима и правовремено реаговање од стране Завода за јавно здравље,
- Пружање информација Ромима о њиховим правима на коришћење здравствене услуге у свим старосним групама,
- Помоћ и контрола коришћења здравствених услуга из пакета обавезних видова (имунизација деце),
- Указивање на значај превентивних мера за спречавање и рано откривање болести кроз здравствено просветни рад у свим категоријама, са посебним освртом на очување репродуктивног здравља жена и штетном деловању ризичног понашања (пушење, алкохол, промискуитет...).

Приоритети

-Унапређење здравља ромске деце,

- Здравствено просвећивање свих старосних категорија Рома,
- Очување репродуктивног здравља жена ромске популације.

Проблем свих наведених приоритетних области у оквиру овог документа, уско и нераскидиво је повезан са Социјалном заштитом. Не решавање кључних питања становања, образовања и запошљавања ромске популације, довела је до ситуације у којој се ромско становништво нашло на ивици егзистенције. Такво стање у Србији, а самим тим и у Бојнику, довело је до тога да као своје уточиште, у оквиру кога успевају да остваре своја права, ромска популација препознаје у Центру за социјални рад.

Посебне особености припадника ромске националне мањине, корисника услуга ЦСР, могу се груписати као начин живљења и без честе промене места боравишта, што значи нема промене адресе у документима. Непоседовање докумената, често губљење личних докумената, често променљив број чланова домаћинства, склоност манипулацијама је такође особеност припадника ромске националне мањине. Ови проблеми се решавају култивисано (по сазнању) временом уз посредство актера који се баве решавањем проблема Рома у Бојнику.

Влада Републике Србије у октобру 2014. године, донела је УРЕДБУ О МЕРАМА СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ КОРИСНИКА НОВЧАНЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ.

-Мере социјалне укључености:

Мере социјалне укључености су активности које омогућују превазилажење неповољне социјалне ситуације корисника НСП, који је способан за рад, у смислу прописа о раду, прописа о запошљавању, прописа о пензијском и инвалидском осигурању, прописа које уређује образовање, здравствену заштиту, где се обезбеђује њихова социјална укљученост. То подразумева да између осталих видова активације, радно способан корисник НСП да се укључи у друштвено-користан рад, односно рад у локалној заједници.

-Активности и обавезе центара:

Центар:

1) са корисником закључује споразум о активном превазилажењу његове неповољне социјалне ситуације који садржи активности и обавезе корисника, као и могућност умањења и престанка права на новчану социјалну помоћ у случају неоправданог неизвршавања обавеза из споразума (у даљем тексту: индивидуални план активације), у складу са законом,

2) упућује корисника упутом код носиоца појединих активности,

3) редовно комуницира са запосленим код носиоца појединих активности који је задужен за непосредан рад са корисником,

4) прати остваривање планираних активности.

-Сарадње центра и носилаца појединих активности

Центар, у односу на сагледане потребе и потенцијале корисника, упутом корисника упућује код носиоца појединих активности.

Упут се израђује у два примерка који се достављају носиоцу појединих активности, од којих се један доставља службеним путем, а други предаје корисник лично.

Упут садржи назив и седиште носиоца појединих активности мера социјалне укључености код кога се корисник упућује, податке о кориснику, процену степена мотивације, постојање посебних захтева у погледу радног места и разлога уз сагласност корисника, сагласност корисника за достављање његових података носиоцу појединих активности, потпис корисника, потпис стручног радника центра одговорног за спровођење мера социјалне укључености, потпис директора, односно овлашћеног лица и печат.

Образац упута за спровођење мера социјалне укључености, одштампан је уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Носилац појединих активности у року од 15 дана од дана пријема упута обавештава надлежни центар о чињеници да ли се корисник пријавио, а у року од 30 дана о планираним мерама и активностима у даљем раду са корисником.

-Мере и поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост корисника у области образовања

Ради укључивања корисника у образовни процес, у складу са његовим потребама и потенцијалима, установа образовања и васпитања, односно друга организација, овлашћени организатор образовања одраслих, врши поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост корисника у области образовања, и то:

- 1) евидентира корисника на основу упута центра,
- 2) обавештава центар о чињеници да ли се корисник пријавио и које су планиране активности у даљем раду са корисником,
- 3) сагледава могућности за најефикасније укључивање корисника у систем редовног образовања или образовања одраслих, ради стицања одговарајућег нивоа образовања у циљу повећања могућности за запошљавање,
- 4) редовно комуницира са центром,
- 5) води евиденцију о корисницима, предузетим мерама социјалне укључености и постигнутим резултатима,
- 6) друге активности у области образовања које за циљ имају социјалну укљученост корисника.

-Мере и поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост корисника у области запошљавања

Ради укључивања корисника у мере активне политике запошљавања, и то: посредовање у запошљавању, професионалну оријентацију и саветовање о планирању каријере, субвенције за запошљавање, подршку samozapoшљавању, додатно образовање и обуку, јавне радове, мере усмерене ка запошљавању особа са инвалидитетом, подстицање запошљавања на територији јединица локалне самоуправе, запошљавање у социјалном предузећу и друге мере утврђене прописима о доприносима за обавезно социјално осигурање, подстицању запошљавања и другим прописима, организација надлежна за послове запошљавања врши поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост корисника у области запошљавања, и то:

- 1) евидентира корисника на основу упута центра,
- 2) обавештава центар о чињеници да ли се корисник пријавио и које су планиране активности у даљем раду са корисником,
- 3) обавља индивидуални разговор са корисником, ради информисања о правима и обавезама незапослених лица и могућностима запошљавања, програмима и мерама активне политике запошљавања и другим релевантним чињеницама,
- 4) врши процену запошљивости корисника у складу са упутством којим су уређени услови за укључивање незапосленог у мере активне политике запошљавања,

5) опредељује мере активне политике запошљавања у складу са извршеном проценом запошљивости и утврђеним потребама корисника, односно упућује га на процену радне способности и мере и активности професионалне рехабилитације,

6) укључује корисника у мере активне политике запошљавања у складу са договореним индивидуалним планом запошљавања,

7) редовно комуницира са стручним радником центра,

8) друге активности које за циљ имају активацију – обука за активно тражење посла, клуб за тражење посла, тренинг самоефикасности и др. у области запошљавања ради овладавања техникама активног тражења посла.

-Мере и поједине активности у области здравља којима се доприноси социјалној укључености корисника

Ради пружања здравствене заштите корисника, на терет средстава обавезног здравственог осигурања, у складу са законом којим се уређује област здравственог осигурања, надлежна здравствена установа, односно дом здравља у месту пребивалишта корисника врши поједине активности, и то:

1) евидентира корисника код изабраног лекара на основу обавештења центра,

2) обавештава центар о чињеници да ли се корисник пријавио,

3) издаје доказ о привременој спречености за рад и упозорава корисника о обавези поновне пријаве центру у одговарајућем року,

4) редовно комуницира са стручним радником центра,

5) друге активности у области здравља које доприносе социјалној укључености корисника.

-Мере и поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост корисника у областима из надлежности јединице локалне самоуправе

Ради обезбеђивања социјалне укључености корисника надлежни орган јединице локалне самоуправе, у оквиру своје надлежности, спроводи мере и поједине активности, и то:

1) евидентира корисника на основу упута центра,

2) обавештава центар о чињеници да ли се корисник пријавио и које су планиране активности у раду са корисником,

3) организује друштвенорисни рад, волонтирање, јавне радове, запошљавање корисника, решава привремено или трајно проблеме становања корисника и чланова његове породице,

4) редовно комуницира са стручним радником центра,

5) води евиденције о корисницима, предузетим мерама социјалне укључености и постигнутим резултатима и обавља друге активности из надлежности јединице локалне самоуправе са циљем успешне реализације појединих мера социјалне укључености.

-Мере и поједине активности којима се обезбеђује социјална укљученост у другим областима.

Категорија хранитељских породица је услуга социјалне заштите, а смештај је право. На нашој територији тренутно има 14 активних хранитељских породица од тога чак 70% су ромске хранитељске породице.

Центар, у складу са проценом потенцијала и потреба корисника самостално или у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе и носиоцима појединих активности, може закључити протокол о сарадњи и са другим субјектима који у оквиру својих надлежности могу да допринесу социјалној укључености корисника (нпр. Црвени

крст, агенција за запошљавање, привредно друштво, предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, удружења и др.).

Центар и носиоци појединих активности формирају стручни тим, у складу са закљученим протоколом, који чини стручни радник Центра за социјални рад и запослени код носиоца појединих активности задужени за непосредни рад са корисником. Треба да се прати спровођење и реализација мера социјалне укључености корисника и у зависности од постигнутих резултата може центру предложити измену индивидуалног плана активације корисника.

Поред Центра за Социјални рад, Црвени крст је друго значајно место коме се Роми могу обратити за помоћ.

СТАНОВАЊЕ

Правни оквир

Међународни правни оквир

Постоји низ међународних докумената којим се уређује област становања. Један од таквих докумената који је започео промоцију права на адекватан стан јесте **Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима**, који је 1966. године усвојила Генерална скупштина УН. Поред тога Савет Европе је, такође, усвојио низ докумената која се односе на једнак приступ становању и на потребу обезбеђивања адекватног смештаја. Европска социјална повеља се такође односи на проблематику становања. У члану 31. предвиђено је предузимање мера у области становања, у циљу унапређивања приступа стамбеном смештају одговарајућег стандарда, спречавања или умањивања бескућништва, до његовог постепеног искорењивања и обезбеђивања финансијске доступности становања лицима без одговарајућих средстава.

Национални правни оквир

Закон о становању, из 1992. године, се односи на обавезу државе да „предузима мере за стварање повољних услова за стамбену изградњу и обезбеђује услове за решавање стамбених проблема социјално угрожених лица у складу са законом“.

Закон о просторном плану Републике Србије се односи на обнову и санирање стамбених јединица у сиромашним и нехигијенским насељима.

Закон о експропријацији Републике Србије има за циљ утврђивање општег интереса и експропријацију непокретности, а како би се решиле потребе социјално угрожених лица путем изградње станова.

Закон о планирању и изградњи дефинише неопходни правни основ за израду планске документације, укључујући и ромска насеља.

Закон о социјалном становању је усвојен 2009. године и њиме се уређују услови за одрживи развој социјалног становања и начин обезбеђивања и коришћења средстава за развој социјалног становања, као и друга питања од значаја за социјално становање. Стога је неопходно да јединице локалне самоуправе усвоје локалне стамбене стратегије, програме социјалног становања и планирају буџетска средства за ове намене. Али кључни проблем локалних самоуправа се огледа у томе што не располажу довољним средствима да би самостално решавале стамбене потребе социјално угрожених лица.

Анализа ситуације

Највећи број Рома нема адекватну документацију о власништву над својим домовима или земљиштем, док један већи део ромске популације живи у туђим објектима или земљишту, најчешће општинском.

Сходно последњем попису из 2022. године општина Бојник има 9315 становника, при чему се 1853 изјаснило као Роми (процентуални удео ромског у односу на остало становништво је 19,89%). Много Рома живе углавном у нелегалizованим и неурбанизованим насељима, и то у три насеља која су у непосредној близини центра општине Бојник (насеље Ђурђевданска -Река, Пусторечко насеље и Драговачко насеље) и још пар насеља ван ужег дела центра: Црквичко насеље; Брестовачко насеље; Лапотиначко; Косаначко и Стубљанско насеље. С обзиром на разуђеност територије општине Бојник која се простире на 264 км², ромска насеља су прилично удаљена једно од другог.

Насеље "Ђурђевданска - Река" има око 37 стамбених објеката, око 207 становника које заостаје у погледу урбанизованости, без асфалтиране улице, са водоводном мрежом и без канализационе мреже. Број становника је тешко утврдити јер су честа досељавања Рома са стране, рођака или познаника староседелача.

Једно од значајних питања насеља је и питање легализације. Иако је насеље веома старо већина објекта није легализовано. Проблем представља чињеница да Роми у овом насељу нису власници земљишта на којем су изградили своје куће.

Друго по величини ромско насеље у Бојнику је насеље "Пусторечко" са 32 домаћинстава и 163 житеља. До насеља не постоји асфалтни пут, постоји организовано одношење смећа.

У "Пусторечком" насељу житељи су релативно и корисници и власници земљишта, јер поседују Уговоре о куповини који би требало да се укњиже. Око самог насеља постоји слободно земљиште, те постоји могућност проширења насеља.

Ромско насеље "Драговац" је једно од најбројнијих на територији општине Бојник. Има 57 стамбених објеката и око 300 становника, чији је број тешко утврдити због присутних миграција. У првом делу ромског насеља "Драговац", неопходан је путни прилаз. Путни прилаз не постоји. Стамбени објекти су на свега 3-5 метара од главне саобраћајнице која је веома фреквентна. Дворишни поседи нису ограђени и лагано попримају карактер заједничког коришћења. Достава за личну употребу, попут дрва за огрев, је немогуће, као и прилаз са личним возилом до свог стамбеног објекта.

У Црквичком насељу има 42 стамбена објекта у којима живи око 210 становника. Насеље се налази на делу пута Бојник - Г.Брестовац у дужини од 300 метара. Ова дужина пута је веома ризична за саобраћај моторних возила из разлога што је пут прав (без кривина), асфалтиран а стамбени објекти се налазе на свега 1-3 метара од саобраћајнице и то са обе стране пута. Ограде не постоје како би дечји хир и дух слободе за играњем могле да обавесте о опасности изласка на саобраћајницу. У већини случајева поједини становници овог насеља пут користе за прање тепиха и у друге сврхе. У другом делу насеља које је подвојено и налази се у доњем делу села Црквица, нема асфалтног пута. Проблем је присутан око одвођења атмосферских вода. Канал који постоји је запуштен и дуго неочишћен, те његова функционалност је умртвљена.

Брестовачко ромско насеље такође има два дела. Има 30 стамбених јединица и око 150 становника. У делу које је близу Брестовачког језера има 11 стамбених јединица која су у веома лошем стању. Због близине Брестовачког језера, насеље треба да се доведе до нивоа које заслужује туристички изглед, или исто иселити због близине бране, која прети потонућем домаћинства и истима обезбедити адекватан смештај на другој локацији. У другом делу насеља има 19 стамбених јединица и налази се на десној обали Пусте реке.

Лапотиначко ромско насеље се налази на 4 км од центара Бојника. Исто има 22 стамбене јединице у којима живе око 120 становника ромске припадности. Насеље има путни прилаз и исти је у веома лошем стању. Путни прилаз је типа насипа колског пута и веома тежак за одржавање. Инфраструктурни део је у великом заостатку. У 50% домаћинства чувају ситну стоку и живину, али без планског одлагања стајског ђубрива.

Косаначко насеље је типа расејаности ромских стамбених објекта. Има 26 стамбених јединица у којима живи 119 становника, мада је тешко имати стални увид на бројно стање, јер су миграције веома присутне. Косаначко ромско насеље је једно од најинтегрисанијих ка већинском народу за разлику од осталих ромских насеља са територије општине Бојник.

Стубљанско ромско насеље има 33 стамбених јединица и око 182 становника, чији је број такође тешко са прецизношћу изнети на светлост дана, због сталне миграције. Путни прилаз је веома лош и тежак и скуп за одржавање. Главна водоводна мрежа постоји али многа домаћинства нису прикључена на водоводну мрежу, због тешке материјалне ситуације у којој се налазе сва домаћинства. Санитарни чворови су у лошем стању.

У циљу приступања процесу легализације поменутих насеља, неопходно је урадити План детаљне регулације, како би се детаљно идентификовало стање и извео адекватан предлог мера у том контексту.

НАПОМЕНА: Број становника у поменутих насељима стално варира због присутности великих миграција.

Постојеће и досадашње иницијативе

Стратегија за смањење сиромаштва је први национални документ који становање види у функцији смањења сиромаштва и као један од приоритета друштвеног развоја. Она посебно обухвата решавање стамбених питања Рома, избеглица и расељених лица, а рачуна на обезбеђивање мањих кредита и јефтиних локација за етапну стамбену изградњу и успостављање дефинисаног власништва, развоја социјалног становања и уређења спонтано насталих насеља.

Препоруке

Стратешки документи који се односе на унапређење становања ромске популације треба да буду усмерени да елиминацију сиромаштва при чему се и ромска насеља треба да третирају као и остали делови града. У процесу побољшања услова становања неопходно је пуно ангажовање Рома, као и координирано учешће локалних

власти, удружења грађана, ромске и неромске заједнице као и надлежних министарстава. Притом је важно очување етничког и културолошког идентитета Рома.

У циљу побољшања стамбених услова ромских насеља неопходно је дефинисати одговарајуће препоруке, односно предлог мера, како би се она довела у стање неопходно за нормалан живот.

У насељу "Драговац" неопходно је изградити:

- изградити путни прилаз насељу Драговац код моста,

У насељу Ђурђевданска - Река је неопходно урадити следеће:

- уклонити дивље депоније,
- поставити више контејнера,
- извршити адаптацију појединих постојећих објеката,
- урадити канализацију и омогућити бесплатне прикључке,
- извршити насипање пута и

У насељу Стубла је неопходно урадити следеће:

- прикључити насеље на водоводну мрежу и изградити канализациону мрежу урадити евентуално једну јавну чесму,
- извршити насипање пута,

У насељу Црквица ("уз пут") је неопходно урадити следеће:

- с обзиром да се ромска деца буквално играју на веома фреквентном путу Бојник-Г.Брестовац, неопходно је хитно направити простор у самом насељу на којем би могао да се одвија друштвени живот насеља и спортско - рекреативне активности,
- изградити ограде са капијама дуж пута са обе стране.

У другом делу насеља Црквица ("уз реку") је неопходно урадити следеће:

- уклонити дивље депоније,
- поставити још контејнера уз редовно пражњење,
- извршити адаптацију постојећих објеката,
- урадити канализацију и омогућити бесплатне прикључке уколико је то могуће,
- извршити едукацију ромске популације о правилном разврставању и даљем третману отпада (метал, картон, акумулатори, органски отпад...) као и безбедности,
- извршити насипање пута,

У Пусторечком насељу је неопходно урадити следеће:

- извршити насипање пута ради спречавања поплава с обзиром да се насеље налази близу реке и конфигурације земљишта,
- дератизацију треба спроводити континуирано, током целе године, јер близина реке и поља погодни су за живот и размножавање пацова, те их на овом месту увек има у великом броју и веома често улазе у стамбене објекте мештана.

Приоритети

Примена мера и активности дефинисаних *Акционим планом за становање*, на локалном нивоу, представља битан предуслов за побољшање лоше стамбене ситуације Рома. У том контексту је неопходно да локална самоуправа општине Бојник издвоји буџетска средства која ће служити за спровођење мера и активности предвиђених *Акционим планом за становање*; а такође је битно да општина Бојник у свом буџету има сталну позицију за унапређење и легализацију ромских насеља и стамбених простора Рома.

Вредности приказане у табелама

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА РОМЕ**

**У ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАЊА, ЗАПОШЉАВАЊА, ЗДРАВСТВА, СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И
СТАНОВАЊА**

АКЦИОНИ ПЛАН: ЗДРАВСТВО

ЦИЉ 1:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Дефинисање ромске популације (старосна структура, епидемиолошка ситуација) на подручју општине Бојник	1. Прикупљање података о ромским домаћинствима и члановима породица са посебним освртом на старосну структуру 2. Прикупљање података о епидемиолошкој ситуацији	1. Прибављање података од службе месних заједница по насељима или списковима коришћених у другим пројектима. 2. Израда сопствених спискова који ће се користити у току реализације плана 3. Упознавање локалне самоуправе, здравствене службе и ромских удружења са епидемиолошком ситуацијом на основу анализе података добијених реализацијом досадашњих пројеката на подручју града	1. Број ромских насеља на основу података прибављених од службе месних заједница 2. Број становника на том подручју. 2. Проценат становника ромске популације који поседују факторе ризика који угрожавају њихово здравље	1. Служба месних заједница 2. Дом здравља Бојник 3. Републички фонд за здравствено осигурање - филијала Бојник 4. Невладина и друга удружења Рома 5. Дом здравља Бојник	2030.

ЦИЉ 2:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Спречавање настанка и ширења заразних и других болести у ромским насељима	1. Едукација ромских породица о одржавању личне хигијене и хигијене стамбених објеката 2. Редовно узорковање воде за пиће 3. Контрола објеката за становање	1. Организовати предавања о одржавању личне хигијене за децу предшколског, школског узраста и за одрасле 2. Анализа воде за пиће по постојећим критеријумима, а у случају потребе и чешће 3. Праћење хигијенских услова у објектима за становање 4. По потреби спроводити мере дезинфекције, дезинсекције и дератизације	1. Број организованих предавања за децу предшколског и школског узраста 2. Број деце обухваћених предавањима 3. Број предавања за одрасле 4. Број одраслих Рома који су присуствовали предавањима 5. Број узетих узорака воде 6. Број контролираних објеката 7. Број објеката у којима се извршила дезинфекција, дезинсекција и дератизација	1. Дом здравља Бојник 2. Невладина и друга удружења Рома	2030
ЦИЉ 3:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок

Унапређење здравља ромске деце	1. Дефинисање старосне структуре - број деце до 18 година разврстане по полу и години рођења 2. Упознавање родитеља са правима дефинисаним Законом о здравственој заштити. 3. Провера спровођења обавезних видова здравствене заштите деце (имунизације и систематских прегледа) 4.Организовање имунизације нередовно вакцинисане деце 5.Организовање систематских прегледа за децу која нису обавила у одређеном узрасту	1. Израда спискова ромске деце по годишћима од 0-18. година 2. Упознавање родитеља са Законом о здравственој заштити по коме сва деца остварују право на бесплатну здравствену заштиту путем медија, писмених обавештења или у директном разговору 3. У сарадњи са Службом за здравствену заштиту деце проверити редовност вакцинисања и обављања систематских прегледа деце 4. Поново позивати децу која се нису одазвала позиву здравствене установе на вакцинацију и систематске прегледе 5. Уколико се ни после другог позива не одазову, организовати одлазак на терен ради имунизације и обављања систематских	1. Број деце по узрасној структури 2. Број гостовања на медијима 3. Број подељених писаних обавештења у вези тумачења Закона о здравственој заштити, 3. Број деце која поседују здравствену легитимацију. 4. Број вакцинисане деце после првог позивања. 5. Број деце са обављеним систематским прегледом после првог позивања 6.Број вакцинисане деце после другог позивања 7. Број деце са обављеним систематским	1. Дом здравља Бојник, 2. Републички фонд за здравствено осигурање-филијала Бојник, 3. Центар за социјални рад, 4. Служба месних заједница, 5. Невладина и друга удружења Рома, 6. Локални медији	2030.
--	--	---	---	--	--------------

		прегледа	прегледом после другог позивања 8. Број вакцинисане деце после одласка на терен 9. Број деце са обављеним систематским прегледом после одласка на терен		
ЦИЉ 4:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Здравствено просвећивање свих узрастних структура Рома	1. Промоција здравих стилова живота 2. Указивање на штетност ризичних модела понашања на здравље 3. Указивање на значај превенције и ране дијагностике кардиоваскуларних и малигних болести	1. У вртићима по насељима и школама организовати предавања и радионице о личној хигијени, здравој исхрани, уз доделу хигијенских пакетића и воћа на крају радионица. 2. Узрасту изнад десет година организовати предавања – радионице о штетним навикама (неправилна исхрана, гојазност пушење, конзумирање алкохола, физичка неактивност...), и њиховом утицају на појаву	1. Број организованих предавања за децу предшколског узраста 2. Број деце обухваћених предавањима 3. Број предавања и радионица у узрасту изнад десет година 4. Број деце укључених у радионице 4. Број особа које су обавиле превентивне прегледе	1. Дом здравља Бојник ((Центар за превентивне здравствене услуге, Служба за здравствену заштиту здравља деце...(ако постоје)), 2. Предшколска установа "Ђука Динић" Бојник, 3. Основне школе са подручја општине, 4. Невладина и друга удружења Рома	2030.

		кардиоваскуларних и малигних болести 3. Мотивисати их за редовне одласке лекару .			
ЦИЉ 5:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Очување репродуктивног здравља ромских жена	1. Здравствено просвећивање жена о полно преносивим болестима и другим факторима значајним за њихово репродуктивно здравље 2. Указивање на значај превентивних прегледа (превенција карцинома грлића материце и дојке)	1. За све особе женског пола изнад десет година организовати предавања о полно преносивом болестима, контрацепцији, раном ступању у сексуалне односе, броју сексуалних партнера, раној трудноћи и порођају (организовати улазни и излазни тест у вези датих тема) 2. Упознавање са значајем гинеколошког прегледа	1. Број предавања 2. Број особа обухваћених предавањима. 2. Резултат улазног и излазног теста са компаративном анализом 3. Број превентивних прегледа на почетку реализације плана 4. Број прегледа после одређеног периода	1. Дом здравља Бојник ((Служба за здравствену заштиту жена и трудница, Служба за онкологију, Центар за превентивне здравствене услуге (ако постоје)) 2. Служба месних заједница, 3. Невладина и друга удружења Рома	2030.

АКЦИОНИ ПЛАН - ЗАПОШЉАВАЊЕ

ЦИЉ 1:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Формирање евиденције и релевантне базе података о незапосленим Ромима, повезаност институција и НВО (усклађене методологије)	1.1 Евиденција и израда јединствене базе података о незапосленим и запосленим Ромима/кињама	Формирати јединствену базу података о броју запослених и незапослених Рома/киња	Формирана јединства база података запослених и незапослених Рома/киња	Општинска управа, Месне заједнице НСЗ, НВО, ЦСР,	2030.
	1.2 Медијска кампања и подизање свести о значају изјашњавања Рома/киња о по националној припадности поводом остваривања права из запошљавања	Штампање флајера, гостовање у локалним медијима.	Број медија укључених у кампању. Број штампаног и подељног материјала (на ромском и српском језику). Број медијских наступа.	Општинска управа НСЗ, НВО, ЦСР	2030

ЦИЉ 2:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Унапређење предузетништва код Рома	2.1. Информисање незапослених Рома/киња о могућностима и	Информисање Рома путем медија и одласком на	Број обиђених ромских насеља и информисаних Рома/киња	НСЗ, ЦСР, Комисија за израду ЛАП-а за Роме,	2030.

	условима за започињање сопственог посла	терен у њихова насеља		НВО, Месне заједнице	
	2.2.Одобравање субвенција за samozapošljavanje за Рома/киње	Едукација за израду бизнис планова и додела субвенција	Број Рома којима су одобрена средства	НСЗ, Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа, Локална самоуправа	2030.
	2.3.Одобравање Start up и микро кредита Фонда за развој	Инфомисање и едукација о могућностима коришћења start up и микро кредита	Број Рома/киња корисника Start up и микро кредита Фонда за развој	Фонд за развој, НСЗ	2030.
	2.4. Формирање наменског Фонда локалне самоуправе за унапређење предузетништва и запошљавања Рома/киња	Формирање наменског фонда за запошљавање Рома/киња	Формиран Фонд	Локална самоуправа општине Бојник, -Савет за запошљавање,(ак о постоји) НВО, ЦСР, НСЗ, Регионални центар за развој малих и средњих предузећа	2030.

ЦИЉ 3:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Подстицаји и подршка послодавцима за	3.1.Едукација послодаваца у циљу подизања свести и	Едукација и подршка послодавцима за	Број послодаваца информисаних о	НСЗ, Комисија за израду локалног акционог плана за	2030.

отварање и опремање радних места намењених запошљавању Рома/киња	сензибилизација послодаваца о значају запошљавања Рома/киња	опремање радних места за Рома/киње	запошљавању Рома/киња и број запослених Рома/киња	Роме, НВО, Унија послодаваца, Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа	
	3.2. Одобравање субвенција послодавцима за отварање и опремање нових радних места	Отварање и опремање радних места за Рома/киње	Број новозапослених Рома/киња	НСЗ, Фонд локалне самоуправе за унапређење предузетништва и запошљавања Рома/киња Унија послодаваца, Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа	2030.
	3.3.Одобравање субвенција за рефундацију доприноса за обавезно социјално осигурање	Континуирано информисање послодаваца и незапослених Рома/киња о овој повољности при запошљавању	Број Рома/киња за које су послодавци остварили право на субвенцију	НСЗ, Пореска управа, Министарство финансија	2030.

ЦИЉ 4:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Превенција вишкова запослених припадника ромске националне мањине	4.1. Примена програма додатног образовања и преквалификација и доквалификација за дефицитарна занимања	Организовати посебне програме преквалификације и доквалификације за дефицитарна занимања	Број Рома/киња који су прошли обуке, преквалификовали се и доквалификовали за потребе послодаваца	НСЗ, НВО, Локална самоуправа,	2030.
	4.2. Примена програма подстицања пројекта "Отпремнином до посла" у циљу запошљавања	Обилазак и информисање послодаваца и запослених, који ће у наредном периоду остати без посла, о овом начину самозапошљавања	Број Рома/киња који су засновали радни однос удруживањем средстава отпремнине	НСЗ, Министарство економије и регионалног развоја, Пројектни тим Програма Уједињених нација за развој (УНДП), Влада Републике Србије, НВО	2030.

ЦИЉ 5:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Повећање запошљивости Рома/киња	5.1. Перманентно информисање Рома/киња о помоћи при избору занимања, могућностима запошљавања и перспективама на тржишту рада	Повећање информисаности, мотивације; креирање посебних обука.	Број информисаних лица ромске националности	НСЗ Медији, НВО	2030.
	5.2. Реализација мотивационог	Укључивање Рома/киња у	Реализован семинар и број	НСЗ, НВО	2030.

	семинара намењеног незапосленим лицима ромске националности	мотивационе и семинаре за каријерно вођење и саветовање	Рома/киња који су прошли семинар		
	5.3. Реализација и укључивање Рома/киња у програме додатног образовања и обука према њиховим способностима и афинитетима	Стицање посебних вештина и знања Рома/киња ради повећања конкурентности на тржишту рада.	Број Рома/киња укључених у програме	НСЗ,	2030.
	5.4. Креирање посебних програма обука намењених Ромима/кињама (хранитељство старих лица и деце, геронтодомаћице, геронтонеговатељице, Бебиситер сервис	Организовати обуке за геронтодомаћице, геронтонеговатељице, Бебиситер сервис, хранитељство старих лица и деце за оспособљавање и рад у ромским заједницама	Креирани програми, организоване обуке и број едукованих Рома/киња	ЦСР, НВО НСЗ	2030.
	5.5. Мотивисање незапослених Рома/киња у обуку за активно тражење посла, Клубове за тражење посла и Сајмове запошљавања	Отклањање потешкоћа које ометају Роме/киње у вези са њиховим укључивањем у мере за активно тражење посла.	Број мотивисаних и обучених Рома/киња за активно тражење посла.	НСЗ ЦСР, НВО, медији	2030.

ЦИЉ 6:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/	Временски рок
---------------	--------------	----------------	-------------------	----------------------------	----------------------

				партнери	
Организовање и укључивање незапослених Рома/киња у програме јавних радова	6.1. Спровођење информативне кампање на терену и мотивисање незапослених Рома/киња за запошљавање у јавним радовима	Укључивање већег броја Рома/киња у јавне радове	Број информисаних лица ромске националности путем кампања и број укључених у јавне радове	НСЗ ЦСР, НВО, медији	2030.
	6.2. Пружање помоћи у припреми предлога пројеката јавних радова	Укључивање припадника Ромске националности у припреми и изради предлога пројеката	Број израђених и одобрених пројеката	НСЗ, Локална самоуправа општина Бојник, НВО,	2030.

ЦИЉ 7:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Организовање донаторске конференције у циљу прикупљања средстава намењених запошљавању Рома/киња	7.1. Прикупљање позитивних искустава и података земаља укључених у Декаду Рома и земаља ЕУ	Организовање више донаторских конференција	Примењена позитивна искуства и прикупљена средства	Комисија за израду локалног акционог плана за Роме Амбасаде земаља потписница нове Декаде инклузије Рома. НВО, привредници, медији	2030.
	7.2. Реализација конференција	Препознавање и евидентирање	Одржане две конференције	Комисија за израду локалног	2030.

		потенцијалних донатора, упућивање мотивационог позива за учешће донаторима, комуникација и анимирање потенцијалних донатора за активно учешће, припрема коференција и реализација конференција	годишње, учесника, потписаних протокола сарадњи прикупљена средства	број број о и	акционог плана за РOME НВО, ЦСР, НСЗ	
--	--	--	---	---------------	--------------------------------------	--

АКЦИОНИ ПЛАН - СТАНОВАЊЕ

ЦИЉ 1:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Укључивање ромских насеља у формалне токове функционисања урбане средине путем регулisaња	1. Доношење Одлуке Скупштине општине 2. Израда Плана детаљне регулације за насеља са	1. Доношење Скупштинске Одлуке о приступању изради Плана детаљне регулације 2. Израда Плана	1. Донета Одлука 2. Стамбени објекти који се налазе на земљишту општине 3. Стамбени објекти на локацијама у	Општинска управа - Одсек за урбанизам и грађевинарство, Одсек за имовинско -	2030.

имовинско – правног статуса објекта	нерешеним питањем имовинско - правних односа 3. Регулисање имовинско - правног статуса земљишта и стамбених објекта	детаљне регулације за насеља "Ђурђевданска река" и "Пусторечка" која немају решене имовинско - правне односе 3. Регулисање имовинско - правног статуса земљишта и стамбених објекта	приватном власништву	правне и стамбено - комуналне односе	
Унапређење инфраструктурних услова живота у ромским насељима	1. Изградња инфраструктурне мреже у ромским насељима - улице, водовод, електромрежа 2. Изградња и реконструкција стамбеног фонда у ромским насељима	1. Инфраструктурно уређење насеља "Ђурђевданска река", "Пусторечко", "Црквица 1 и 2" и Стубљанско насеље 2. Адаптација постојећих објекта у руинираном стању 6. Уградити електромрежу, канализацију и водовод	1. Израђена урбанистичка документација за насеља "Ђурђевданска река" и "Пусторечко" 2. Унапређени санитарни услови живота и инфраструктурна мрежа у насељима "Ђурђевданска река", "Пусторечко", 3. Уклоњене депоније у ромским насељима "Ђурђевданска река" и Црквичко 2 4. Обављена ДДД у ромским насељима	Општинска управа - Одсек за урбанизам и грађевинарство, Одсек за имовинско - правне и стамбено - комуналне односе	2030.
Санирање ургентних	1. Расељавање	1. Решавање	1. Обезбеђење	Општинска управа	2030.

ситуација у насељима у којима не постоји усаглашеност са прописаним стандардима становања	стамбених објеката у насељима са екстремно лошим условима становања 2. Решавање стамбеног питања за ромске породице кроз програм локалне стамбене политике за социјално угрожене категорије грађана сходно критеријумима социјалне заштите	стамбеног питања за најугроженије ромске породице из ромских насеља кроз програм локалне стамбене политике за социјално угрожене категорије грађана сходно критеријумима социјалне заштите	стамбеног фонда за ромске породице које су социјално угрожене категорије становништва	- Одсек за урбанизам и грађевинарство, Одсек за имовинско - правне и стамбено - комуналне односе	
Решавање стамбеног питања Рома путем насељавања напуштених домаћинстава	1. Спровођење одговарајућих мера и акција пресељења заинтересованих Рома у сеоска подручја	1. Спровођење одговарајућих мера и акција пресељења дела заинтересованих житеља ромских насеља у сеоска подручја	1. Укупан број ромских породица насељених у сеоском подручју	Оштинска управа - Одсек за урбанизам и грађевинарство, Одсек за имовинско - правне и стамбено - комуналне односе	
Интеграција житеља ромских насеља у окружењу	1. Заједничке акције ромског и неромског становништва				2030.

АКЦИОНИ ПЛАН - ОБРАЗОВАЊЕ

ЦИЉ:	МЕРЕ:	ЗАДАЦИ:	Индикатори	Носилац активности/ партнери	Временски рок
Укључивање Рома у васпитно образовни систем и обезбеђивање континуитета у образовању	Повећање броја ромске деце у предшколским и школским установама Обавити истраживање о обухвату ромске деце васпитно образовним Системом Редовно ажурирати податке о обухвату Адекватна припрема деце за укључивање у школски систем Психолошко педагошко праћење и подршка деци и породицама Повећање мотивације родитеља и деце	-Израдити базу података о деци која би требало да похађају предшколско образовање (деца предшколског, основношколског и средњошколског узраста, деца обухваћена образовним системом, деца која су напустила школовање) - Обухватити што више деце предшколским и основношколским образовањем -Пратити упис и континуитет у долажењу деце у предшколску установу и школу -Правовремено извештавање родитеља и надлежних органа о (дис)континуитету у	- Формирана база података са бројем деце предшколског, основношколског и средњошколског узраста - Број деце обухваћене предшколском припремом -Континуитет долажења деце -Број уписане деце у Основну школу -Број деце која континуирано похађају наставу - Број деце која су напустила образовање -Досије ученика -Број посета ромским породицама -Број индивидуалних разговора са децом и породицом - Број деце са завршеном основном школом - Број деце која су полагала пријемни испит	-општина Бојник; Васпитно Образовне Установе; - Разредни наставници; - ОШ; СШ; -Локална самоуправа; ЦСР; Црвени крст; ШУ; НВО -Национална служба за запошљавање НВО; донатори	2030.

за школовањем	похађању наставе	- Број деце која су уписала средњу школу		
Активно укључивање родитеља ромске деце и праћење редовности похађања наставе	-Редовно индивидуално и групно саветовање деце и родитеља о успеху ученика у школи	-Број саветовања		
Сарадња са Народним универзитетом у циљу веће доступности образовања ромској деци старијој од 15 година	- Припрема и повећање обухвата ромске деце средњошколским образовањем	-Број индивидуалних тестирања професионалних склоности и могућности		
	-Обезбедити припрему за полагање пријемног испита	- Број укључене деце у ваншколске активности		
	-Едукација родитеља о значају даљег школовања	- Број укључених родитеља ромске деце у Савет родитеља школе		
Спровођење посебне професионалне оријентације ромске деце	-Едукација родитеља о важности школовања	- Основана подручна одељења		
	-Укључивање деце у све школске активности (секције,	- Број укључене деце у програм професионалне оријентације		
Спровођење мера афирмативне акције приликом уписа ромске деце у средњу школу	-Укључивање родитеља ромске деце у Савет родитеља школе	-Број одржаних саветовања		
	-Одабир родитеља	-Број учесника		
Подизање стандарда живота		-Задовољство учесника		
		-Број ученика којима је пружена финансијска подршка		
		-100 подељених уџбеника		

	обезбеђивањем школског прибора и уџбеника за прваке, и ужине, излета, одеће и обуће за најуспешнију ромску децу	-Праћење деце уз извештавање родитеља о редовности похађања и успеху у школи - Оснивање подручних одељења за децу изнад 15 година која нису завршила основну школу -Реализовати програм професионалне оријентације ромске деце -Организовати посебна саветовања о избору занимања -Индивидуалне и групне саветодавне активности -Финансијска подршка најдаровитијим и најсиромашнијим ученицима -Поделити уџбенике за најсиромашније ученике из ромске популације	-30 обезбеђених награда за ученике основних школа		
--	--	--	--	--	--

		-Обезбедити бесплатну ужину, излет, обућу и одећу, за најуспешније ученике			
Едукација и породица о младих Рома предбрачним односима и о значају образовања	Организовање превентивних програма на усмерених на спречавање насиља у породици, трговину људима, болести зависности и малолетничке трудноће Индивидуално и групно саветовање младих о предбрачним и брачним односима, равноправности међу половима, одгајању деце и значају образовања	-Организовати радионице на наведену тему -Поделити лифлете о значају образовања деце и одраслих -На локалној ромској радио станици,(ако постоји) обезбедити гостовање стручњака -Снимити адекватан спот на локалној ТВ и емитовати га у ударном термину -Упућивање младих у саветовалиште за младе при школском диспанзеру (ако постоји) -Организовање група сусретања у локалним Домовима културе и/или МЗ	-10 организованих радионица -Број учесника -Задовољство корисника учешћем - Учествовање корисника у креирању тема од значаја за ромску популацију -Одштампано и подељено 400 лифлета -Урађен ТВ спот и емитован три пута недељно на локалној ТВ. -Број младих Рома који су се јавили саветовалишту -Организовано 10 група сусретања годишње са психолозима, педагозима, педијатрима и гинеколозима	-Школски диспанзер (ако постоји); -Завод за јавно здравље -Завод за јавно здравље -НВО; Саветовалиште за младе (ако постоји); Локални медији - Ромске НВО НВО	2025.
Подизање	Обезбеђивање	У сарадњи са	Израђен школски програм	ОШ и саветник за школско	2030.

капацитета школских и предшколских установа за укључивање ромске деце у васпитно образовни систем	квалитетног образовања ромске деце Укључивање педагошког асистента у рад комисије за категоризацију и све школске установе у којима је значајно присуство ромске деце	представницима Рома, изградити додатно програм за постизање бољих резултата деце у школама -Укључити педагошког асистента у рад комисије за категоризацију -Укључити педагошког асистента у основне школе са најбројнијом ромском децом Финансијски и организационо подржати рад РОЦ-а по престанку подршке НВО	-Педагошки асистент учествује у раду комисије за категоризацију -Педагошки асистент ангажован у ОШ, -Укључено више деце него у предходној години	развојно планирање -општина Бојник; ШУ; општина Бојник; Ресорно министарство; Ромске НВО НВО	
Сензибилисање шире друштвене заједнице о прихватању различитости	Превенција дискриминације и сегрегације Рома Организовање специјализованих емисија на локалној ТВ о животу Рома у нашој општини	Организовати информативне и едукативне кампање -Организовати ТВ емисије о животу Рома -Укључити ромску децу у све секције (ако постоје) -Ангажовати ромску децу у општинским дешавањима	организовати трибине и округле столове -Број учесника -Задовољство учесника и гледалаца -Имати ТВ емисије -Процена гледаности и испитан утисак о емисији	Локални медији; Истакнути појединци познаваоци теме; Културни центар Локални медији; Истакнути појединци познаваоци теме; -општина Бојник; НВО	2030.

	Укључивање ромске деце у ваншколске активности општине, у спортске, драмске, ликовне и музичке секције		-Број укључене деце -Задовољство деце и њихових родитеља -Број ангажоване деце у општинским манифестацијама		
--	---	--	--	--	--

РЕЗИМЕ

Подручје истраживања овог Стратешког документа је било фокусирано на неколико кључне области: образовање, запошљавање, здравство и социјала и становање. Урађена је детаљна анализа стања истих, на основу расположивих података, а потом су дефинисане препоруке за даљу имплементацију приоритетних активности, у циљу остварења кључне сврхе - унапређења социо - економског статуса ромске популације.

У Одлуци о буџету Општине Бојник за имплементацију Локалних акционих планова у области образовања, запошљавања, здравства и социјале и становања, дефинисаће се износ финансијских средстава, сходно расположивим буџетским средствима.

С обзиром да су потребе ромске популације огромне, а финансијска средства буџета општине Бојник ограничена, неопходно је аплицирати пројектима код домаћих и страних донатора, као и код ресорних министарстава, како би се обезбедила одговарајућа финансијска средства и подмириле кључне потребе ромске популације.

У циљу ефикасне имплементације Локалних акционих планова, следи формирање радних тела за примену истих. Одељење за друштвене делатности, опште и заједничке послове, Општинске управе Бојник, ће обављати административно - техничке послове примене Акционих планова.

Општина Бојник ће бити средина са повећаном социјалном сигурношћу за све њене грађане, без обзира на разлике по питању националног и културолошког идентитета; средина у којој ће важити принцип једнакости, солидарности, правичности, толерантности, уз поштовање људског достојанства сваког грађана.

САДРЖАЈ

Уводна реч председника општине	- 1 -
УВОД	- 2 -
Шта је Локални план акције за унапређење положаја Рома?	- 3 -
Основни принципи и вредности на којима почива овај Акциони план	- 3 -
ВИЗИЈА.....	- 4 -
МИСИЈА	- 4 -
ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	- 4 -
СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ.....	- 5 -
ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА.....	- 5 -
Роми у Србији	- 5 -
АНАЛИЗА ОБРАЗОВНОГ, ЗДРАВСТВЕНОГ И СОЦИЈАЛНОГ, СТАМБЕНОГ СТАТУСА И ЗАПОШЉАВАЊА РОМСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ	- 5 -
ОБРАЗОВАЊЕ	- 5 -
Правни оквир.....	- 5 -
Међународни правни оквир	- 5 -
Национални правни оквир	- 6 -
Анализа ситуације	- 6 -
Општи подаци.....	- 6 -
Актуелно стање у систему образовања	- 7 -
Постојеће и досадашње иницијативе	- 7 -
Препоруке	- 7 -
Приоритети	- 8 -
ЗАПОШЉАВАЊЕ	- 8 -
Правни оквир.....	- 8 -
Међународни правни оквир	- 8 -
Национални правни оквир	- 9 -
Локални правни оквир.....	- 9 -
Анализа ситуације	- 9 -
Постојеће и досадашње иницијативе	- 11 -
SWOT АНАЛИЗА	- 11 -
Препоруке	- 12 -
Приоритети	- 13 -
Специфични циљ	- 13 -
Мере	- 13 -
ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	- 14 -
Правни оквир.....	- 14 -
Међународни правни оквир	- 14 -
Национални правни оквир	- 14 -
Анализа ситуације	- 14 -
Демографске карактеристике ромске популације.....	- 15 -

Здравствена заштита деце	- 15 -
Здравствена заштита жена у репродуктивном периоду	- 15 -
Здравствена заштита одраслих	- 15 -
Постојеће и досадашње иницијативе	- 16 -
Препоруке	- 16 -
Приоритети	- 16 -
Влада Републике Србије у октобру 2014. године, донела је УРЕДБУ О МЕРАМА СОЦИЈАЛНЕ УКЉУЧЕНОСТИ КОРИСНИКА НОВЧАНЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ.	- 17 -
СТАНОВАЊЕ	- 20 -
Правни оквир	- 20 -
Међународни правни оквир	- 20 -
Национални правни оквир	- 20 -
Анализа ситуације	- 21 -
Постојеће и досадашње иницијативе	- 22 -
Локалне власти	Error! Bookmark not defined.
Међународне организације и удружења грађана	Error! Bookmark not defined.
Препоруке	- 22 -
Приоритети	- 23 -
АКЦИОНИ ПЛАН: ЗДРАВСТВО	25
АКЦИОНИ ПЛАН - ЗАПОШЉАВАЊЕ	29
АКЦИОНИ ПЛАН - СТАНОВАЊЕ	36
АКЦИОНИ ПЛАН - ОБРАЗОВАЊЕ	39
РЕЗИМЕ	45

Број: 003273441 2025 04492 001 000 000 001
У Бојнику, 17.12.2025. године

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БОЈНИК

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ
БОЈНИК
Младен Ђорђевић